

*Προς τον
Κύριο Λάμπρο Παπαδήμα
Υφυπουργό Εσωτερικών,
Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
Ενταύθα*

Αθήνα, 20 Φεβρουαρίου 1998

Σου εσωκλείω ένα σημείωμα σχετικά με την αποτέφρωση των νεκρών. Νομίζω ότι πρέπει να αναλάβουμε συστηματική πρωτοβουλία για τη μελέτη του προβλήματος και τη διαμόρφωση προτάσεων προς αντιμετώπισή του.

Για το αν την πρωτοβουλία θα έπρεπε να αναλάβει άλλος υπουργός λόγω αρμοδιότητας συνεννοούμαστε τηλεφωνικά.

Με φιλικούς χαιρετισμούς

ΘΕΜΑ: Αποτέφρωση νεκρών

1. Η δυνατότητα διάθεσης του σώματος μετά τον θάνατο, κατά τον τρόπο που επιβάλλει η συνείδηση του προσώπου, αποτελεί όψη του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης το οποίο θεμελιώνεται στο άρθρο 5 παρ. 1 Συντ. Η εν λόγω δυνατότητα δεν εμπίπτει στους περιορισμούς του συγκεκριμένου άρθρου, αφού δεν αφορά μία τυχαία επιλογή, αλλά εκφράζει την ανεξάρτητη από κοινωνικούς προσδιορισμούς βαθύτερη υπαρξιακή στάση του προσώπου. Υπό αυτήν την εκδοχή συνδέεται, εξάλλου, με την ελευθερία της γνώμης (άρθρ. 14 παρ. 1 Συντ.), ιδίως όμως με την ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης (άρθρ. 13 παρ. 1 Συντ.). Στο μέτρο που η τελευταία κατοχυρώνει την προσωπική πίστη είτε στην ανυπαρξία του θείου είτε σε ένα θρήσκευμα που δεν επιβάλλει για μεταφυσικούς λόγους συγκεκριμένο τρόπο διάθεσης του σώματος μετά τον θάνατο, η επιλογή της αποτέφρωσης εμπίπτει αναμφίβολα στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 13 Συντ.

2. Αξίζει να σημειωθεί ότι η σύγχρονη αντίληψη των ατομικών δικαιωμάτων δεν περιορίζεται στη διαπίστωση μίας απλής υποχρέωσης της διοίκησης να “απέχει” από την προσβολή τους. Επεκτείνει, αντίθετα, την κανονιστική τους εμβέλεια στην υποχρέωση της Πολιτείας να εξασφαλίζει πρόσφορα μέσα και διαδικασίες ώστε να καθίσταται δυνατή η πρακτική απόλαυση των δικαιωμάτων για τον καθέναν.

3. Με την έννοια αυτή, η προστασία και του παραπάνω δικαιώματος δεν ικανοποιείται, όταν θεωρείται απλώς “ανεκτή” η αποτέφρωση, χωρίς να εξασφαλίζονται τα κατάλληλα μέσα και οι χώροι για να τελείται στη χώρα μας. Το δικαίωμα αναιρείται ουσιαστικά, εφόσον η άσκησή του απαιτεί μία δυσανάλογη δαπάνη μεταφοράς του νεκρού σε χώρα που είναι δυνατόν να αποτεφρωθεί. Η όλη διαδικασία προκαλεί άλλωστε σοβαρή ψυχολογική και ηθική επιβάρυνση των οικείων του. Στο μέτρο τέλος που οι τελευταίοι συμμερίζονται την επιλογή της αποτέφρωσης, τίθεται επίσης ζήτημα προσβολής της δικής τους προσωπικότητας, ενδεχομένως δε και της θρησκευτικής τους ελευθερίας.

4. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η νομοθετική πρόβλεψη κατάλληλων μέσων για την τέλεση αποτεφρώσεων στη χώρα μας αποτελεί πρωτίστως ζήτημα προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων.

5. Πρέπει, κατά συνέπεια, να εξετασθεί η ανάλογη τροποποίηση του ισχύοντος α.ν. 445/1968 που αφορά τον ενταφιασμό νεκρών με την πρόβλεψη ειδικής προσθήκης για την προαιρετική αποτέφρωση. Τις ουσιαστικές διατάξεις καθώς και το οργανωτικό πλαίσιο που απαιτείται θα μπορούσε να επεξεργασθεί ειδική Επιτροπή.

Αθήνα, 20 Φεβρουαρίου 1998

dis.M(1)01T/apotefrosi.doc/19.2.98/p.1-2/rp